

Reményt adnak a visegrádi országok – Alain de Benoist a Mandinernek

2017. november 4. 08:55

http://mandiner.hu/cikk/20171104_alain_de_benoist_interju_uj_jobboldal?utm_source=mandiner&&utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_201812;utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_2018

04

Írta: Leimeiszter Barnabás

A jobb- és baloldali kategóriák ma már nem hatékonyak, korunk nagy eseményeinek az értelmezésében sem tudjuk használni őket – mondja Alain de Benoist a Mandinernek. A neves francia filozófust, az Új Jobboldal alapítóját a 21. század világfolyamatairól, a magyar illiberalizmusról és persze a francia politikáról is kérdeztük. A kereszténység-kritikus Benoist egyaránt talál támogatni valót Ferenc pápa és Orbán Viktor tevékenységében, és a nőiség értékeit őrző feminizmust is támogatja. A progresszió új törekvéseivel viszont mélyen nem ért egyet. Nagyinterjúnk.

„Amikor egy olyan jól ismert és sok francia által tisztelt filozófus, mint Michel Onfray azt magyarázza, hogy Alain de Benoist, aki az Új Jobboldal filozófusa volt a hetvenes és nyolcvanas években, és aki bizonyos módon maga is formálta a Nemzeti Front ideológiai mátrixát a Club de L'Horloge-zsal meg a GRECE-szel, szóval hogy Benoist lényegében többet ér, mint Bernard-Henri Lévy, az azt jelenti, hogy eltévelyedtünk.”

Azért érdemes feleleveníteni ezt a két évvel ezelőtti mondatot, mert remekül érzékelteti a francia szellemi életet napjainkban meghatározó ellentéteket.

A vádló: Manuel Valls, a hivatalban lévő szocialista miniszterelnök, aki ekkoriban még arról szövögette az álmait, hogy elnök lesz. A vádlott: Michel Onfray, az ateista-hedonista, a mai értelemben vett baloldaliságot és a szellemi konformizmust azonban elvető, a nyugati világ dekadenciájáról elmélkedő, népszerű gondolkodó. Az összehasonlítás egyik fele: Bernard-Henri Lévy, a politikai és az értelmiségi elitek kedvence, sztárfilozófus, a nemzetközi politikában is tevékeny megmondóember. Az összehasonlítás másik fele: Alain de Benoist, a mainstream sajtó által ma is gyakran szélsőjobboldalinak titulált, az értelmiségi életből hosszú időn át kiközösített filozófus, aki minden megbélyegzés dacára fontos figurája a francia jobboldali közbeszédnek, az elmúlt években pedig mintha az ő gondolatait hallanánk

visszhangozni szerte a világban.

Alain de Benoist 1943-ben született, tizenhét éves kora óta újságíróként dolgozik. A hatvanas évek elején csatlakozik egy nacionalista diákszervezethez, hamarosan pedig kiadják első könyveit, melyekben a francia Algéria és az OAS védelmére kel. Az 1968-as diáklázadás napjaiban hasonló gondolkodású társaival együtt megalapítja a Groupement de recherche et d'études pour la civilisation européenne (Kutatói és Tanulmányi Csoportosulás az Európai Civilizációért, GRECE) nevű szervezetet, mely egy új jobboldali kultúra megteremtését, a metapolitikai gondolkodást tűzi ki célul. A GRECE-ben és az ún. Új Jobboldal egyéb gondolkodói műhelyeiben rendkívül vegyes társaság kerül össze: köztük találjuk a Francia Akadémia egyes tagjait (Pierre Gaxotte, Thierry Maulnier), mérsékelt jobboldaliakat, a Vichy-időszak nosztalgikusait, de olyan szélsőjobboldalinak nehezen nevezhető figurákat is, mint Arthur Koestler vagy Julien Freund.

Az új jobboldali gondolkodás legfőbb újdonsága az, hogy szakít a zsidó-keresztény hagyománnyal, az indoeurópai múlt, a pogányság újrafelfedezésére helyezi hangsúlyt; emellett élesen kritizálja az egyenlőséget, a liberalizmust és az individualizmust.

A GRECE eleinte nem kelt indulatokat, több tagjának sikerül elhelyezkednie különböző mértékadó lapoknál, a hetvenes évek végén azonban módszeres támadásokat indítanak ellenük a sajtóban. A csoportosulás vezéralakja, Benoist távozni kényszerül a Figaro Magazine-tól. Benoist gondolkodására többek között Ernst Jünger, Antonio Gramsci, Ernest Renan, José Ortega y Gasset, Martin Heidegger és a német konzervatív forradalom szerzői voltak hatással. A kereszténység, az egyenlőségeszme, az amerikanizmus, az imperializmus bírálója, az eltérő civilizációk és kultúrák különélésében hisz (a rasszizmust ugyanakkor elutasítja). A nyolcvanas évektől kezdve nagy hangsúlyt kap írásaiban a harmadik világban élő népek támogatása. Magyarul is számos könyve jelent meg Gazdag István fordításában: Kommunizmus és nácizmus; Jézus és testvérei; Hogyan lehetünk pogányok?; Zarathustra nyomában.

A Mandiner vezető kortárs francia gondolkodókkal indított interjúsorozatának első részét itt olvashatják Jacques de Guillebonnal, a L'Incorrect főszerkesztőjével: Új konzervatív szellem születik Európában.

Most Alain de Benoist-t faggatjuk nagyinterjúnkban.

***

Az elmúlt években – a Brexittel, Donald Trump győzelmével, azzal a figyelemreméltó eredménnyel, melyet az antiglobalista pártok számos nyugati ország választásain elértek – a szuverenista, identitárius gondolat bizonyos újjászületését tapasztalhattuk. Miként tekint ezekre a fejleményekre?

Nagy-nagy figyelemmel. A szuverenista vagy „identitárius” gondolat újjászületése, melyről beszél, egy tágabb jelenség részét képezi, ez pedig nem más, mint a populizmus előtörése, melyet napjainkban a nyugati országok többségében megfigyelhetünk. Azt is mondhatnánk, hogy a populizmus az egyetlen igazán újszerű politikai jelenség a huszadik század végén, a huszonegyedik század elején. A szó jelentése persze homályos, a közbeszédben ugyanis sokan tisztán polemikus célból használják, annak támadnak neki vele, akinek és aminek csak akarnak. Ám mégis lehetséges egy pontosabb meghatározást adni a kifejezésnek.

A nagyobb tisztánlátás érdekében adtam ki nemrégiben a *Le moment populiste* (A populista momentum) című könyvemet. A populizmus egy megnyilvánulási formája annak a politikai és társadalmi akarathoz, ami az alapok felől tör fel.

Egy hegémóniaellenes perspektívában a politikai, gazdasági vagy médiaelitek ellenében szilárdul meg, amikre úgy tekintenek, mint egy oligarchiára, ami elszakadt a néptől, és ami csupán önös érdekeivel van elfoglalva. **Világos tehát, hogy a populizmus a régi, „vízszintes”, jobb-és baloldali felosztást helyébe egy „függőleges” felosztást helyez, melyben az alul és a fent lévők ellentéte kristályosodik ki.** Hozzátenném, hogy a populizmus nem egy ideológia (gyakorlatilag mindenfajta ideológia mellett megfér), hanem mindenekelőtt egy stílus.

A jelenség okai jól ismertek: a jobb-és baloldali felosztás avítttsága a régi „kormányzati pártok” kínálatának újrapozicionálása nyomán; a mindinkább „transznacionális” és konkrét helytől elszakadt uralkodó politikai osztállyal szemben állandósult bizalmatlansági válság; a globalizáció és a tömeges bevándorlás kártékony hatásai az alsóbb néposztályokra, melyek elsőként esnek áldozatul ezeknek a folyamatoknak; a fogódzók elvesztése, az értékek válsága, a „perifériák” és a globalizált megapoliszok közé szorultak gyökértelensége, és így tovább.

Macron kormányzása alatt „a felgyülemlett elégedetlenség robbanásveszélyessé fog válni” – írta nemrégiben. Milyen következményeket hozhat magával a városi, globalizált elit és „a nép” közti, mind feszültebb konfliktus?

„Konfliktus” helyett inkább szakadékról kellene beszélni. Tátongó szakadék alakult ki és növekszik szüntelenül tovább a lakosság többsége és az azt kormányzó politikai osztályok között. Egy olyan országban, mint Franciaországban, ennek a szakadéknak földrajzi jelentése is van: a „periférikus” Franciaországot választja el a metropoliszoktól, melyek a globalizáció kizárólagos nyertesei. Az alsóbb társadalmi rétegek, melyekhez hozzáadódnak a deklasszálódás útján lévő középosztálybeliek, egy háromszoros – politikai, társadalmi és kulturális – kirekesztettség levét isszák meg. Ennek folyamányaként a bizalmatlanság dühbe csap át, és ezért van meg minden esély arra, hogy ez a felgyülemlett elégedetlenség robbanékonyra fog válni.

A strukturális – és immár nem rövidtávú ingadozások eredményeként létrejövő – munkanélküliség emelkedése, a megszorító gazdaságpolitikák, a túl sietősen létrehozott közös pénznem következményei, a közbiztonság romlása, az iskolarendszer válsága – mindez még tovább ront a helyzeten.

A tavaszi elnökválasztás megrengette a francia jobboldalt. A Republikánusok azon igyekeznek, hogy összeomlásuk után újjáépítsék magukat, míg a belső ellentétek által gyötört Nemzeti Front olyan ideológiai irányvonalat keres, amivel el tudná nyerni a választók bizalmát. Miképpen vélekedik e pártok helyzetéről?

Az utolsó elnökválasztás valóban történelmi volt. A választások történetében először egy olyan ember került a hatalomba, aki két évvel ezelőtt gyakorlatilag ismeretlen volt, és akinek úgy sikerült megválasztatnia magát, hogy az első fordulóban csupán 24 százalékot szerzett anélkül, hogy egy már létező pártra támaszkodott volna. Ez az első elnökválasztás egyébként, ahol a második fordulóra jutott jelölteknek, Emmanuel Macronnak és Marine Le Pennek – ha más nem is – az a közös vonásuk megvolt, hogy nem a jobb- és baloldaliság kategóriái szerint határozták meg magukat.

Ezen okoknál fogva Macron megválasztása a politikai tájkép totális újrendeződését hozta magával. A legnagyobb vesztesek azok a régi pártok voltak, amik az elmúlt évtizedek során felváltva kormányozták Franciaországot. Ma a Szocialista Párt pusztán romhalmazzá vált. A kommunista párt gyakorlatilag eltűnt. Macron egy „populizmusellenes” mozgalommal indított újtárra, amiben egybegyűjti a bal- és jobboldali liberálisokat. A baloldalon egyedül Jean-Luc Mélenchon pártja, az Engedetlen Franciaország – ami egyfajta „baloldali populizmust” testesít meg – volt képes nagyobb veszteségek nélkül átvészelni a választást. A jobboldalon a Republikánusokat jobban megosztja a konzervatívok és a liberálisok közötti ellentét, mint valaha. Ami a Nemzeti Frontot illeti, pontosan abban a helyzetben van, ahogy

ön leírja.

Mi Macron célja?

Emmanuel Macron célja az, hogy egy olyan nagy centrista bázisra támaszkodjon, melynek csupán a kétoldali „szélsőségek” lennének az ellenfelei. Abban azonban nem vagyok biztos, hogy ez sikerül is neki. Alig néhány hónap alatt drámaian bezuhant a népszerűsége. Parlamenti többsége dacára rendkívül törekeny maradt a választói bázisa.

Azáltal, hogy nagyon sokaknak meg akar felelni, csak azt éri el, hogy mindenkit csalódással tölt el, főként az alsóbb társadalmi rétegeket, amelyek iránt szintiszta megvetéssel viseltetik, és akik felé láthatóan semmi mondandója nincs. Pillanatnyilag meg kell várnunk, hogy a jelenlegi újrendeződés befejeződjék, ami legalább egy vagy két évet fog igénybe venni. Jobboldalon különösképpen bizonytalan a jövő. Sokan egy nagy konzervatív párt megszületéséről álmodnak, mely egyszerre a Nemzeti Front és a Republikánusok jobbszárnyának a helyébe léphetne, azt azonban nem látni tisztán, ez miként jöhetne létre rövid időn belül.

„A jobboldal nem szereti már az értelmiségieket, ideológiailag destrukurált” – nyilatkozta a választások után. Ön úgy gondolja, hogy a jobboldaliak túl nagy teret engedtek át a baloldalnak. Valaha a francia jobboldal egy rendkívül gazdag filozófiai és irodalmi hagyományra támaszkodott, melyet olyan nagy nevek határoztak meg, mint Joseph de Maistre, Léon Bloy, Charles Maurras, Georges Bernanos – és még hosszan folytathatnánk a sort. Miképpen következett be a jobboldal „elszellemtelenedése”?

Azt fontos látni, hogy olyan, hogy a jobboldal, sohasem létezett.

Mindig is több jobboldal volt egymás mellett, amik eltérő történelemmel és irányultságokkal rendelkeztek.

Maistre, Bloy, Maurras, akiket említ, főképp az ellenforradalmi, tradicionalista és „reakciós” jobboldal képviselői voltak. Ám nem feledkezhetünk meg a „bonapartista” jobboldalról, melyből később a gaullizmus származott le, ahogy az „orléanista”, vagyis liberális jobboldalról sem, melyet a két másik áramlat egyhangúan utált. [A Bourbon-ház orléans-i ágához, vagyis az 1830-ban trónra lépő Lajos Fülöphöz, a polgárkirályhoz kapcsolódó irányzat – a szerk.] Akárhányszor próbálták egymásba olvasztani ezt a három jobboldalt, mindig kudarccal végződött. **A dolgok pedig még bonyolultabbak lettek azáltal, hogy a baloldal legnagyobb pártja a szabadpiaci**

társadalom és az egyéni jogok ideológiája mellé pártolt.

Mi maradt a jobboldalnak?

A jobboldal „elszellemtelenedése” nyilvánvalóan a politikai gondolkodás általános lesüllyedésébe tagozódik, ugyanakkor megvannak a maga külön jellegzetességei. A jobboldali emberek mindig is inkább a reakcióra, mint a reflexióra helyezték a hangsúlyt. Kevésbé látják be egy szellemi keretrendszer, egy elméleti korpusz, egy világfelfogás szükségességét, mint a baloldal. Sokan közülük ezen a síkon vallási meggyőződéseikhez ragaszkodnak egy olyan világban, mely éppenséggel egyre kevésbé vallásos.

Az értelmiségekre sokszor úgy tekintenek, mint üres elméletek gyártóira, akik absztrakciókon rágódnak, akik az érzület-etikát részesítik előnyben a felelősség-etikával szemben (Max Weber), és akik végső soron semmiféle fogalommal nem rendelkeznek a valóságról. Ez a vád természetesen tartalmaz némi igazságot, ám nem oldja meg a kérdést. A politika világában más szempontok is megjelennek. **A pártok úgy egyáltalában nem szeretik a gondolatokat, minthogy a gondolatok megosztók, miközben ők egybegyűjteni szeretnék a híveiket. Ezen kívül a pártok vezetői gyakorlatilag semmilyen műveltséggel nem rendelkeznek a politikai filozófia terén.** Ez az oka annak, hogy anélkül teszik magukévá az ellenfelek gondolatait, hogy ezt észrevennék, vagy hogy hasznosnak hiszik, hogy ne fejtsenek ki ellenállást ezekkel a gondolatokkal szemben.

Miként cselekedhet egy jobboldali értelmiségi egy olyan világban, ami mindinkább nyitott a progresszív gondolatokra? Dominique Venner sorsa mutatja, hogy egy bizonyos kétségbeesés-érzet tragikus következményekhez vezethet.

Egyáltalán nem a kétségbeesés vezette Dominique Vennert arra, hogy az ön által is ismert körülmények között megölje magát. **[A Benoist gondolkodói köréhez tartozó Venner 2013. május 21-én, a melegházasság bevezetését övező tiltakozások idején fejbe lötte magát a Notre-Dame-ban. Öngyilkossága előtt blogbejegyzést tett közzé, melyben azt írta, csupán efféle szimbolikus tettek képesek felrázni az embereket a letargiájukból – a szerk.]** Az ő célja mindenekelőtt az volt, hogy tanúságot tegyen – példáját adja annak, amit ő „tartásnak” nevezett, olyan módon befejezve az életét, ami megítélése szerint teljes összhangban van életsílusával és az önmagáról alkotott képével. Mindez ugyanakkor nem gátolta meg abban, hogy írásaiban az utolsó pillanatig hangot adjon annak a szilárd bizalmának, hogy Európa képes lesz felébredni az „elszenderüléséből”.

Miképpen cselekedhet egy jobboldali értelmiségi a mai világban? Ahogy minden más értelmiségi: törekedjen arra, hogy megértse és megértesse azt a történelmi pillanatot, amelyben élünk.

Gondolkodni és írni kell, könyveket és cikkeket közölni, folyóiratokat szerkeszteni, a lehető legtöbb vitában résztvenni, és így tovább. Magam is ezt művelem már több mint egy fél évszázada óta, anélkül persze, hogy ábrándokat dédelgetnék arról a hatásról, melyet az elméleti konstrukciók gyakorolhatnak manapság, ugyanakkor azt sem gondolva, hogy mindez nem szolgálna semmire. **A gondolatok csendben haladnak előre, és olykor is magunk meglepődünk, milyen következményeket hoznak magukkal!**

„Baloldalibbnak érzem magam Manuel Vallsnál” – nyilatkozta a volt miniszterelnök bírálatára reagálva. Ön úgy látja, hogy a jobb- és baloldali felosztás nem érvényes többé – eredetileg az új jobboldali elnevezést sem fogadta el –, és az antiliberalis baloldal számos képviselőjével kezdeményezett párbeszédet. Ez a párbeszéd, ez az együttműködés miként gazdagíthatja az uralkodó ideológia elleni mozgalmat?

A jobb- és baloldali kategóriák ma már nem hatékonyak, nem csupán a szellemi élet elemzésében, de korunk nagy eseményeinek az értelmezésében sem tudjuk használni őket. **Mindezek a nagy események újfajta, a korábbiakra merőleges felosztásokat eredményeztek.** Ez a folyamat megkönnyíti azoknak a vitáját, sőt közeledését, akik a múltban teljes eltérő irányokat követtek. A Régis Debray-hez, Jacques Julliard-hoz, Michel Onfray-hez, Alain Finkielkrauthoz, Serge Latouche-hoz hasonló szerzők által bejárt út rendkívüli jelentést hordoz ebből a szempontból. A határok persze továbbra is léteznek, ám eltolódtak.

Ferenc pápa és aggiornamentója a progresszív körök üdvivalgását váltotta ki. Ön, aki köztudottan kritikusan viszonyul a katolikus egyházhoz, miként vélekedik annak jelenlegi helyzetéről?

Szimpatikus számomra az a mód, ahogyan Ferenc pápa egyes politikai és társadalmi kérdésekben szilárdan állást tudott foglalni. Rokonszenvezem jelesül a profit logikáját illető bírálatával, azzal, hogy elítéli a liberális kapitalizmust, de említhetném a környezetvédelem ügyében kifejtett meglátásait is. Ezzel szemben a legkevésbé sem értek egyet a migránsokkal kapcsolatos kijelentéseivel, melyek – számomra legalábbis így tűnik – **egy utópikus angelizmusból fakadnak, melynek kizárólag rémületes következményei lehetnek.** Egy főpap esetében természetesen szükséges az,

hogy az irgalmaság szelleméről tegyen tanúságot. Ha azonban arra szólítja fel a befogadó országokat, hogy tagadják meg a saját identitásukat mások javára, hogy tegyék szabaddá határaikat, mintha a Földön csupán „világpolgárok” léteznének, már rég nem az irgalmasságról van szó. **Azzal a kijelentésével, hogy „az egyéni biztonság felülírja a közbiztonságot”, a pápa, úgy veszem észre, magát a közjó fogalmát tagadja, ami tényleg mindennek a teteje.**

Sok katolikus és keresztény nem tudja hová tenni ezeket a megnyilatkozásokat, és megértem a zavarukat. Ám látnunk kell azt, hogy a kereszténység definíció szerint egy univerzalista vallás. Az, hogy egyetlen Istenben hiszünk, magában foglalja azt a hitet, hogy „minden ember a testvérünk”. Ennek nem kellene a priori megakadályoznia a kultúrák és életmódok különbözőségének tiszteletben tartását, azonban jól látható, hogy az univerzalizmus milyen irányba csúszhat. Attól félek, hogy az egyháznak, melynek híveinek többsége ma már a harmadik világban él, egyre nehezebb dolga lesz, ha támogatni kívánja az identitásokat védelmező válaszokat.

Chantal Delsol, a nagy katolikus filozófus liberális-konzervatívként határozza meg magát, és úgy gondolja, hogy ez a két jelző tökéletesen kiegészíti egymást. Ön úgy ezzel szemben úgy gondolja, hogy a liberalizmus természetéből fakadóan progresszív jellegű, és atomista társadalmi víziója nyomán szükségszerűen a hagyományok megsemmisüléséhez vezet. Három évvel ezelőtt Orbán Viktor magyar miniszterelnök hasonló érveket hozott fel, amikor megkérdőjelezte a liberális demokráciát, kijelentve, hogy kormánya egy illiberális államot kíván létrehozni. A liberális gondolkodásnak semmilyen helye nem volna egy Új Jobboldal ideológiai megalapozásában?

A liberalizmusról értekezve mindig azt kockáztatjuk, hogy homályosan fogalmazunk, a szó ugyanis eltérő dolgokat jelenthet. A tizenkilencedik századi katolikusok számára a liberalizmus főképp „relativizmusa” miatt volt elítélendő. Manapság számos jobboldali ember nem lát egyebet e kifejezésben, mint a „vállalkozás szabadságát”, a liberalizmust eképpen – és szerintem tévesen – a szabadsággal azonosítják. Chantal Delsol, akinek egyébként nagyra becsülöm az írásait, lehetségesnek tartja azt, hogy „liberális-konzervatív” álláspontokat fogadjon el.

Én ezt nem így gondolom, annál az egyszerű oknál fogva, hogy a konzervativizmus legjobb értékei az én szememben összeegyeztethetetlenek a liberális ideológiát megalapozó antropológiával. Ez utóbbi alatt **azt a felfogást értem, mely egy preszociális, egoista lényé minősíti az embert, melynek a legtermészetesebb hajlama**

az, hogy szüntelenül önnön legjobb érdekének racionális maximalizására törekedjen. Ezenfelül a liberalizmus történetileg a haladáseszméhez kapcsolódik, ami a múlt eszményének leértékelését rejti magában – ezt pedig nem vállalhatja fel semmilyen konzekvens konzervatív. Ebből a szempontból – hosszan kifejtettem ezt írásaimban – ténylegesen semmiféle hely nincsen a gondolkodásomban a liberalizmus számára.

Követi a magyar politikát? Mit gondol a magát szintén illiberálisnak tartó Orbán-kormányról, különösen annak migrációs politikájáról, melyet az európai értelmiségi és politikai elitek keményen bírálnak?

Korántsem rendelkezem mindenre kiterjedő tudással azzal kapcsolatban, hogy mi történik Magyarországon, ugyanakkor Orbán Viktor példája rendkívül érdekesnek tűnik számomra, és nagy figyelemmel és rokonszenvvel követem a javaslatait. Azzal, hogy kritikával illetve az öngyilkos migrációs politikát, melyet a brüsszeli intézmények a népek akarata ellenére fogadtak el, és melynek ő bátran ellenállt, Orbán Viktor bebizonyította, hogy mindenekelőtt a népe sorsával törődik: tudja jól, hogy azért választották meg a magyarok, hogy megvédje Magyarországot, annak identitását és biztonságát, és nem azért, hogy átültesse a gyakorlatba azokat a kártékony nyugati ideológiákat, melyeket elő akarnak írni neki.

Ami az „illiberális demokrácia” fogalmát illeti, melyet ugyancsak rendkívül érdekesnek találok, nyilvánvalóan el kell mélyíteni azt.

Carl Schmitt egyébként már a húszas évektől kezdve rámutatott arra, hogy mi minden választja el a demokráciát a liberalizmustól. A liberalizmus az egyén szabadságának alapelveire épül, ezzel szemben a demokrácia alapelve a polgárok egyenlősége. Schmitt egészen annak kijelentéséig merészkedett, hogy egy demokrácia annál demokratikusabb, minél kevésbé liberális!

Orbán számtalanszor kijelentette, hogy a nemzetállamokat meg kell védeni Brüsszellel szemben, Macron viszont az európai együttműködés kiterjesztése mellett érvel. Hogyan vélekedik az európai egység jövőjéről, és miként határozná meg az európai identitást?

Nem vagyok elvből ellenséges Európával szemben, teljes szívből ellenzem viszont azt a módot, ahogyan az európai együttműködés mostanáig operált, és ahogyan ma is működik. Az együttműködés már a kezdetek kezdetén a józan ész ellenében vett irányt. A gazdaságra és a kereskedelemre fektették a hangsúlyt a politika és a kultúra helyett.

Nem sikerült kötődést kialakítani a népekben a közös Európa építésének gondolata iránt, és ha ezek negatív véleményt fejeztek ki, meg sem hallgatták őket. Ahelyett, hogy egy nagyhatalmi Európa, vagyis egy önálló, a többpólusú világban a szabályozói pólus szerepét betölteni képes entitás létrehozásán dolgoztak volna, az európai piachoz ragaszkodtak. Ráadásul arra sem vették a fáradságot, hogy rögzítsék ennek a határait. Innen az az elfajzott gondolat, hogy Törökország is csatlakozzon hozzá.

Ahelyett, hogy a döntések alulról felfelé születtek volna meg a szubszidiaritás elvének jegyében, hagyták, hogy az Európai Bizottság nem választott képviselői döntsenek mindenről. A tagállamokat megfosztották politikai, gazdasági, kereskedelmi, költségvetési szuverenitásuktól anélkül, hogy ez a szuverenitás valamilyen felsőbb szinten újraképződött volna. Mindennek az az eredménye, hogy Brüsszel Európája impotens, béna és képtelen megcselekedni azt, ami pozitív lépés lehetne, miközben a minden demokratikus legitimitástól megfosztott bürokrácia hihetetlen erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy meggyengítse az irányultságait megkérdőjelezni merészülő tagállamokat.

A visegrádi országok viszont ellenállásba kezdtek.

Nagy figyelmet fordítok a visegrádi csoportot alkotó közép-európai államokat egybefűző kötelékekre. Ez a csoportosulás, úgy vélem, nagy reményre ad okot. Történelmi megközelítésben természetesen a régi osztrák-magyar birodalomra emlékeztet, melynek a hatása korántsem múlt el. Az, hogy a visegrádi országok mintegy blokkba tömörülnek, hogy az Európai Unión belül eképpen ellensúlyozzák a nyugati országok hatalmát, kitűnő gondolatnak tűnik a számomra. És ez ismét bebizonyítja, hogy az európai identitás nem egy egydimenziós valami, hanem több eltérő kulturális és civilizációs területet foglal magába, amik áldásos változatosságról tanúskodnak.

Ideológiai különbségeik ellenére nagyon közel állt Molnár Tamás magyar-amerikai katolikus filozófushoz. Hogyan emlékszik vissza rá?

Molnár Tamás barátja voltam a hatvanas évek kezdetétől egészen a haláláig. Ebből látszik, hogy milyen közeli kapcsolatban álltunk. Ezen évtizedek során jókora mennyiségű levelet váltottam vele, melyek reményeim szerint egyszer könyv formájában is megjelennek. 1986-ban egy, a vallási és a spirituális kérdésekkel foglalkozó vitakönyvet adtunk ki L'éclipse du sacré (A szent alkonya) címmel, amit néhány évvel később olaszra is lefordítottak. Tamás és én sokszor találkoztunk

Franciaországban, Olaszországban, Spanyolországban vagy az Egyesült Államokban. Egy hűséges és bátor barát emlékét őrzöm vele kapcsolatban, akinek az elvi pesszimizmusa sohasem vette el a humorérzékét. Számos fontos munkát köszönhetünk neki, melyek közül néhányat közvetlenül franciául írt. Több könyvet szentelt az amerikai mentalitásnak és ideológiának, melynek figyelemreméltó elemzője volt.

Michel Onfray szerint önt igazságtalanul kiközösíti a francia értelmiségi elit. Kissé hasonló a helyzete Molnár Tamáséhoz, akit a rendszerváltás után Magyarországon margóra szorítottak a baloldali értelmiségiek. Vajon a progresszívek szellemi dominanciája és a megbélyegzésre való előjoguk a jövőben is megmarad?

Egyes korokban a kiközösítés egyszerűen azt az árat jelenti, amit a szabadságért meg kell fizetni. Egy korban, amelyben diadalmaskodik a szellemi konformizmus és a politikai korrektség – amit érdemesebb volna ideológiai korrektségnek hívni –, úgy tűnik számomra, hogy egyre több szabad szellemiségű gondolkodót közösítenek ki a nyugati országokban.

Eközben viszont az a benyomásom, hogy a kirekesztésnek ez a rendszere ma már recseg-ropog.

Azt is mondhatnánk, hogy az (ideológiai) jégpáncél olvadóban van. Ahhoz semmi kétség nem fér, hogy akárcsak a szovjet rendszer, egy napon ez a nyugati rendszer is felmorzsolódik. Nem az optimizmus mondatja ezt velem; abból a tényből adódik mindez, hogy semmi sem tart tovább, mint amennyi ideig léteznie lehetséges. Az emberi történelem definíció szerint nyitott. Kiszámíthatatlan, és éppen ez teszi olyan utolérhetetlenül izgalmassá.

Még ha ön el is ismeri Donald Trump győzelmének jelentőségét, tartózkodásának adott hangot a személyiségével kapcsolatban. Hogyan vélekedik az elnökségéről? Egyesek rámutatnak, hogy a washingtoni establishment arra törekszik, hogy semmivé tegye a választást, Trump pedig kész elárulni az ígéreteit. Trump tehát a jobboldal afféle „hamis hőse” lenne (abban az értelemben, ahogy Molnár Tamás használta ezt a kifejezést de Gaulle-lal kapcsolatban)? Vajon a hírhedt trumpi szlogen – Drain the swamp – lenne a huszonegyedik századi megfelelője de Gaulle kijelentésének: Je vous ai compris? [„Megértettem önöket”. De Gaulle ezzel a mondattal szólította meg 1958. június 4-én az ünneplésére összegyűlt tömegeket Algírban, miután a francia Algéria megtartásának ígéretével visszatért a hatalomba. Az összegyűltek azt hitték, hogy de Gaulle a támogatásukról biztosítja őket, a Tábournok ugyanakkor már korábban belátta, hogy elkerülhetetlen Algéria függetlenedése, az elkövetkező időszakban pedig tudatosan megvezette a közvéleményt szándékaival kapcsolatban –

a szerk.]

Donald Trump egy extravagáns figura, és úgy vélem, túlságosan is megtiszteli azzal, hogy de Gaulle tábornokhoz hasonlítja! Semmiféle rokonszenvvel nem viseltetek azok iránt, akik támadják, ugyanakkor az is igaz, hogy ez az ember nehezen védhető. Egynémely állásfoglalása teljességgel abszurd, főképp azok, melyek nyíltan szembemennek a kampány során tett ígéreteivel.

Minden jel arra mutat, hogy Trump kiszámíthatatlan: senki sem tudja, mit is akar ténylegesen; és még az sem biztos, hogy ő maga tudja. Attól félek, még nem értette meg azt, miről is szól igazából a politika. Ezen okból kifolyólag különböztettem meg már a megválasztása óta Trump személyiségét és a „Trump-jelenséget”, vagyis azt az erőteljes mozgalmat, ami ellenszegült a washingtoni eliteknek, és ami az amerikai populizmus életerejéről tanúskodott. Ezt – az én felfogásomban pozitív – jelenséget kell tovább elemezni.

Ha már de Gaulle-nál tartunk: a GRECE az algériai háború korának antigaulizmusából született. Hogyan vélekedik ma a Tábornokról?

Nem pontos azt mondani, hogy a GRECE az algériai háború antigaulizmusából született, hiszen Algéria 1962-ben vált függetlenné, míg a GRECE hat vagy hét évvel később jött létre. A két időpont között rendkívüli módon de Gaulle-pártivá lettem. **Támogattam azt a nemzeti függetlenségi politikát, mely de Gaulle folytatott, azt a döntését, hogy Franciaországot nukleáris fegyverekkel szerelje fel, és hogy kivonta Franciaországot a NATO integrált állományából, ami az összes franciaországi amerikai katonai bázis bezárását eredményezte. Ugyanígy támogattam a Phnompenben elmondott történelmi beszédét és kanadai látogatását. („Éljen a szabad Québec!” stb.) [1966-os kambodzsai útja során de Gaulle kritizálta Amerika vietnami beavatkozását, 1967-ben pedig montreali beszédében kiállt a québeci nacionalizmus mellett – a szerk.]** Nagyra becsültem végső soron a stílusát, az emelkedettségét, a nagyság iránti érzékét. A francia politika drámája az, hogy nem akadt követője.

Igencsak kritikusan viszonyul a genderideológiához, a férfi és női szerepek elmosódásához. A Jézus és testvérei című esszégyűjteménye egyik írásában ugyanakkor arról értekezik, hogy „ha következetes lenne önmagához, egy bizonyos feminizmus összekötné magát az európai értékek és kultúra védelmével” (Gazdag István ford.). Mit ért pontosan ez alatt?

Az európai kultúra egyik fő megkülönböztető jegye a nő iránti tisztelet, amit hiába is keresnénk bizonyos más kultúrákban, kezdve az iszlámmal.

Eközben világos, hogy az európai kultúra hosszú időn át patriarchális maradt. Hogy csak egy példát említsek: a nők csupán 1946-ben nyerték el a választójogot Franciaországban. Mindig is rokonszenvvel viszonyultam a pozitív feminizmushoz. Ezalatt egy identitásalapú feminizmust értek, mely nem arra törekszik, hogy a nőket a férfiakhoz hasonlatossá formálja át, hanem arra, hogy felvállalja és hirdesse a nőiség értékeit anélkül, hogy a férfiség értékeit ócsárolná.

A genderideológia esetében, melynek egy egész könyvet szenteltem, egészen más a helyzet. Nem a nőket méltatja, hanem azt állítja, hogy **semmiféle különbség nincsen a férfiak és a nők között, ami egy egészen egyértelmű hazugság. Az az állítás, miszerint a „gender” semmiféle módon nem függ a biológiai nemtől, minthogy minden emberi lény képes a semmiből fölépíteni magát, és maga dönteni a szexuális orientációjáról, ugyancsak nevetséges.** Választani kell tehát az identitásalapú (differencialista) és az egyenlőségelvű (univerzalista) feminizmus között. A genderideológia lényegében egy neopuritanizmus, ami abból fakad, melyet én az „Ugyanolyan ideológiájának” nevezek: **egy ideológiából, ami az egyenlőséget az egyformaságra redukálja, ami el kíván törölni minden különbözőséget (a nemek, a népek, a kultúrák között), és visszafojthatatlan vonzalmat érez a semleges iránt. Egy androgünöktől benépesített világban a férfiak és a nők közötti kapcsolatok egyre nehezebbé fognak válni.**

